

ní oblasti praxe.¹³⁶ V této souvislosti se proto poukazuje na vzájemné prolínání, resp. dílčí překrývání mezi obecnou (teoretickou) a aplikovanou (speciální) etikou, a na to, že každá normativní¹³⁷ etika má obecnou i aplikační dimenzi.

Aplikační dimenzi každé etiky je však třeba odlišovat od pojmu „aplikovaná etika“, který se objevil okolo poloviny 20. století ve Spojených státech („applied ethics“) jako snaha označit nový projev praktické filosofie, novou podobu etických zkoumání, jež se začala zabývat nově se objevivšími etickými problémy.¹³⁸ V tomto významu pojem označuje etické analýzy a hodnocení, které zkoumají a normativně regulují různé nově vzniklé specializované oblasti lidského jednání v kontextu technologické civilizace se zřetelem k relevantnímu empirickému poznání v těchto oblastech praxe¹³⁹ – a jedná se proto o analýzy a hodnocení, jež většinou nutně musí být interdisciplinární. V tomto smyslu se pak hovoří o různých subdisciplínách aplikované etiky, o tzv. speciálních etikách – např. o lékařské etice, environmentální etice, etice techniky etc.

Někteří současní autoři však právem poukazují, že pojem vzniklý v polovině minulého století se používá někdy zjednodušeně, pokud jím označujeme jen souhrn určitého počtu těchto subdisciplín, tj. souhrn speciálních etik, a zdůrazňují, že aplikovanou etikou je z podstaty věci každá z těchto subdisciplín a že tyto jsou spolu provázané.¹⁴⁰ Kromě toho také někteří upozorňují, že aplikovaná etika (např. v podobě environmentální etiky) není nikdy pouze jakousi automatizovanou aplikací určitých obecných etických teorií a principů na zvolené oblasti praxe, ale zahrnuje, více či méně, i problém další precizace a reflexe (příp. i revize) těchto teorií a principů.¹⁴¹ Podle Kolářského právě toto prováděl Jonas ve své etice odpovědnosti.

Na druhou stranu, i přes nastíněné dílčí překrývání mezi obecnou a aplikovanou etikou (což se fakticky projevuje tím, že mnoho příspěvků aplikovaných etik se občas zabývá i velmi abstraktními a teoretickými etickými pojmy a úvahami – a naopak – příspěvky obecných, teoretických etiků mnohdy reku-

¹³⁶ Srov. STOECKER, R., NEUHÄUSER CH., RATERS, M. L. (eds.) *Handbuch Angewandte Ethik*. Stuttgart–Weimar: J. B. Metzler, 2011. Úvod, s. 3–4.

¹³⁷ Normativní etika lidské jednání, úmysly, záměry, příp. charakter jednajících nejen popisuje – jak to činí deskriptivní etika, ale rovněž hodnotí (a hledá kritéria a měřítka jejich správnosti nebo zdařilosti).

¹³⁸ Srov. tamtéž, s. 2.

¹³⁹ KNOEPFFLER, N. *Angewandte Ethik: Ein systematischer Leitfaden*. Köln–Weimar–Wien: Böhlau Verlag, 2010, s. 50.

¹⁴⁰ Srov. STOECKER, R., NEUHÄUSER CH., RATERS, M. L. (eds.) *Handbuch Angewandte Ethik*, c. d., Einleitung, s. 3–4.

¹⁴¹ Srov. DÜWELL, M., HÜBENTHAL, CH., WERNER, M. H. (eds.) *Handbuch Ethik*, 3. aktual. vyd. Stuttgart–Weimar: J. B. Metzler, 2011. Úvod, s. 21.

rují ke konkrétním příkladům),¹⁴² není zbytečné a obsolentní je od sebe odlišovat. Minimálně z toho důvodu, že „applied ethics“ je v současnosti považována za „novou filosofickou disciplínu“.¹⁴³

Zde vycházím z následující definice: „Aplikovaná etika představuje pokus skrze prostředky [obecné] etiky pomoci lidem, aby jednali morálně správně v situacích, v nichž panuje nejasnost a nejistota o tom, co je v těchto situacích morálně správné.“¹⁴⁴ Autoři tohoto vymezení vychází z toho, že typickou funkcí aplikované etiky je hledání správného jednání v určité konkrétní situaci, příp. ve speciální oblasti praxe,¹⁴⁵ přičemž zdůrazňují zájem o poznání morálně správného. Aplikovanou etiku tak lze vymezit jako vztažení se k teoretickému etickému vědění (tj. etickým principům a teoriím) jakožto k prostředku nalezení morálně správného řešení nějaké konkrétní situace. Obecná etika naproti tomu používá konkrétní příklady a situace jako prostředky k ilustraci, příp. k nalezení správného teoretického řešení, které se týká jednání jakožto jednání, příp. obecného etického problému.¹⁴⁶

Nyní se pokusím stručně nastínit, jak vymezil a charakterizoval svůj etický přístup sám Jonas. V části 1.1 jsem představil Jonasův hlavní argument, který zde stojí za to uvést v širším kontextu; tento kontext totiž naznačuje, jak Jonas charakterizoval svůj etický přístup:

¹⁴² Srov. STOECKER, R., NEUHÄUSER CH., RATERS, M. L. (eds.) *Handbuch Angewandte Ethik*, c. d., Úvod, s. 5.

¹⁴³ „Trotzdem rechtfertigen es der gewaltige Umfang, die Vielfalt der Themen und schliesslich auch die Institutionalisierung der Angewandten Ethik in den letzten 50 Jahren, mit eigenen Zeitschriften, Fachgesellschaften, Forschungsinstituten und Lehrstühlen, hier von einer *neuen philosophischen Disziplin* zu sprechen.“ Tamtéž. Kurziva původní.

¹⁴⁴ „Die Angewandte Ethik bildet den Versuch, mit den Mitteln der Ethik Menschen dabei zu helfen, sich in bestimmten Situationen moralisch richtig zu verhalten, in denen Unklarheit oder Unsicherheit darüber herrscht, was in dieser Situation moralisch richtig wäre.“ Tamtéž, s. 4.

¹⁴⁵ Srov. tamtéž a též KNOEPFFLER, N. *Angewandte Ethik*, c. d., s. 50. Knoepffler podává následující definici aplikované etiky: „Eine Ethik heisst ‚angewandte‘, wenn sie konkret wird. ‚Angewandt‘ und somit konkret ist die Ethik dadurch, dass sie sich ganz bestimmten Handlungsfeldern zuwendet und deren eigene Problemlagen aufgreift, dabei aber auch Rücksicht auf deren jeweilige sachliche Zusammenhänge nimmt. (...) Wer heute über Fragen am Lebensanfang des Menschen diskutiert, muss die neusten Ergebnisse der Embryologie berücksichtigen.“ Tamtéž.

¹⁴⁶ Srov. STOECKER, R., NEUHÄUSER CH., RATERS, M. L. (eds.) *Handbuch Angewandte Ethik*, c. d., Einleitung, s. 5. Mezi hlavní otázky obecné etiky patří např.: V jakém smyslu a do jaké míry je člověk svobodný? Co je to morální odpovědnost? Jaké jsou její druhy? Co je to svědomí? Mají ho všichni lidé? Jak funguje?